

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 Oslo
E-post: postmottak@kd.dep.no

Deres ref.: 17/1829-

Vår ref.: ØFJ/AMA/kg

Tromsø, 14. september 2017

Innspill til revisjon av Langtidsplan for forskning og høyere utdanning

Vi viser til departementets brev av 5. mai 2017 hvor en ber om skriftlig innspill til revisjon av langtidsplanen. Innspillene er strukturert i henhold til inndelingen av langsiktige prioriteringer i invitasjonsbrevet. Nofimas kommentarer berører i hovedsak temaer og perspektiver som bør reflekteres sterkere i planen, og områder hvor det er behov for opptrapping eller virkemidler.

Punkt 1 - Hav

Nofima anbefaler at forhold tilknyttet videre vekst i havbruksnæringen løftes frem som viktig satsingsområde

Petroleumsnæringen har utvilsomt bidratt til høy velstand i Norge de siste 40-50 år, og en ser nå konturene av fallende inntekter fra denne sektoren. For å opprettholde Norges posisjon som velferdsnasjon må det settes inn ressurser for å utvikle andre næringer som kan kompensere for dette. I denne sammenheng knyttes det store forventninger til vekst i sjømatnæringen, og i særdeleshet til havbrukssektoren. Videre vekst avhenger av at dagens biologiske- og samfunnsmessige flaskehals fjernes, noe som stiller store krav til ny kunnskap innen natur- og samfunnsvitenskapene. En må i særlig grad øke fokus på utfordringene med sameksistens mellom ulike næringer og arealbruk i kystfarvann for å lykkes med vekstambisjonene. Samfunnsøkonomiens rolle må her løftes frem både i makro- og mikroøkonomisk perspektiv. Langtidsplanen bør inneholde en forpliktende økonomisk opptrappingsplan på dette området.

Punkt 2 - Klima, miljø og miljøvennlig energi

Nofima anbefaler at en tydeliggjør av betydningen av nasjonal og internasjonal matsikkerhet gjennom økt og miljøvennlig matproduksjon og foredling, der bærekraft og sirkulærøkonomi er hensyntatt

Innen temaet bioøkonomi adresseres de store utfordringene som matsikkerhet, helse, energi, miljø og klima. Det er et politisk mål i Norge at matproduksjonen skal øke i takt med den voksende befolkningen. For å oppnå dette må man ha optimal utnyttelse av ressursene som allerede finnes, og sørge for at forskning bidrar til å fremskaffe nye ressurser som i dag ikke benyttes til mat. Fremover vil det bli spesielt viktig å se hele matsystemet for å løse utfordringer knyttet til sirkulærøkonomien både nasjonalt og globalt.

Punkt 3 - Fornyelse av offentlig sektor og bedre og mer effektive velferds-, helse- og omsorgstjenester

Nofima anbefaler at en øker fokus på helse og ernæringsbehov for spesifikke grupper (barn, eldre).

Usunt kosthold er en av de viktigste risikofaktorene for sykdom og tidlig død. I fremtiden vil persontilpasset mat stå sentralt for sikring av folkehelsen. Kosthold, folkehelse og et bærekraftig miljø er knyttet sammen. For å oppnå en generell bedring av kostholdet i befolkningen vil formidling av forskningsbasert kunnskap være særdeles viktig. Barn og eldre er spesielt utsatte grupper der et godt kosthold er forbyggende mot fremtidige sykdommer, og hos eldre opprettholder funksjonsdyktighet. Helsefremmende og bærekraftig kosthold innenfor institusjoner og offentlige tjenester krever forskning og innovasjon i offentlig sektor.

Punkt 5 - Et innovativt og omstillingsdyktig næringsliv

Det offentlige må investere mer for å stimulere til økt privat investering i FoU

Nofima registrerer at en ikke har lyktes med å innfri målet om at næringslivets investering i FoU skal utgjøre 2 % av BNP. En har likevel sett at de næringsrettede virkemidlene fungerer og bidrar til økt investering. Da samfunnsseffektene av privat investering i FoU er store, også ut over effektene for den enkelte bedrift, anbefaler Nofima at det investeres offentlige midler ut over 1 % av BNP i stimulerings tiltak.

Et sterkere tverrsektorielt samarbeid bør etableres på tvers av departementene for å løse de store samfunnsutfordringene.

Økt internasjonal handel, endringer i importvernet og nye distribusjonskanaler for mat vil sette krav til økt innovasjonskraft, digitalisering og tverrsektorielt samarbeid. Kontinuerlig satsning på forskning, bærekraftig utvikling og innovasjon er en forutsetning for videre vekst. Det er et økt behov for forskningsbasert kunnskap som fremmer nasjonal matproduksjon, foredling av råstoff, og markedsorientering av bedriftenes innovasjonsprosesser, for å sikre tilbudet av god, sunn og trygg mat. Det er viktig at hele verdikjeden deltar i verdiskapingen sammen for mer målrettet og effektiv produksjon, og for at produktene som utvikles blir mer konkurransedyktige og vanskeligere å kopiere.

FoU-institusjonenes rolle i skattefunnprosjekter bør tydeliggjøres og sikres

Skattefunnordningen er etablert med formål å motivere norsk næringsliv til å øke sin satsing på forskning og utvikling. I 2016 var 6925 prosjekter med oppstart dette år eller tidligere godkjent av Forskningsrådet. Av disse hadde 1498 prosjekter budsjettert med innkjøpte tjenester fra godkjente FoU-institusjoner. Dette med et samlet skattefradrag på 4,8 milliarder kroner. Nofima har erfart at skattefunnprosjekter ikke alltid gjennomføres i henhold til FoU-plan og budsjett som ble lagt til grunn i søknaden. Der FoU institutter skrives inn i søknader og disse innvilges, bør midlene overføres direkte fra Forskningsrådet til FoU aktør. Dette vil både øke kvaliteten på den faglige gjennomføringen, og gi større faglig og økonomisk forutsigbarhet for instituttene.

Punkt 6 – Verdensledende fagmiljøer

Nofima anbefaler at basisbevilgningen til forskningsinstituttene heves fra et gjennomsnitt på 10% til 25%.

En viktig forutsetning for at instituttene skal bidra til å styrke norsk konkurransekraft og innovasjonsevne, samt å bidra til å løse de store samfunnsutfordringene, er en forutsigbar og langsiktig basisfinansiering. Basisbevilgningen er av uvurderlig betydning for at instituttsektoren skal kunne vedlikeholde og videreutvikle fagkompetansen som den næringsrettede forskningen er tuftet på. Instituttene basisfinansiering bør i løpet av en fem års periode øke til 25 %. Deler av denne økningen kan knyttes til strategiske instituttsatsninger eller sentre som skal bidra til å nå målene i Langtidsplanen.

Nofima anbefaler at det etableres en egen ordning for post doc finansiering for instituttsektoren

I instituttsektoren er muligheten for rekruttering av post doc forskere primært gjennom eksternt finansierte forskningsprogram hvor det er ønske om at det legges inn slike stillinger i prosjektene som omsøkes. For å sikre rekruttering og høy vitenskapelig kvalitet i instituttsektoren er det avgjørende at også instituttsektoren har mulighet til å ansette post doc forskere ut over det dagens praksis gir rom for. Flere evalueringer har vist at instituttene holder høy vitenskapelig kvalitet samtidig som de er viktige bidragsyttere til innovasjon i både privat og offentlig sektor. Det er derfor avgjørende at instituttene har virkemidler som sikrer at de også i fremtiden, både kan holde høy vitenskapelig kvalitet og bidra med løsninger for næringslivet og offentlig sektor.

Ordningene for stimulering til økt deltagelse i H2020 må videreføres og styrkes

Nofima konstaterer at målet med å styrke ordningene for å stimulere til økt deltagelse i H2020 med 400 millioner kroner ikke er innfridd. Vi vil sterkt fremheve betydningen av ordninger som for eksempel STIM-EU for å øke forskningsinstituttene konkurransedyktighet på det europeiske forskningsmarkedet, og for å bedre lønnsomheten ved gjennomføring av slike prosjekter. Innen PES –ordningen bør støttegraden for prosjekter hvor institutter har koordineringsansvar økes vesentlig.

Med vennlig hilsen
Nofima AS

A handwritten signature in blue ink that reads "Øyvind M. Arnesen".

for Øyvind Fylling-Jensen
Administrerende direktør